

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 263g/2025

privind excepția de neconstituționalitate
a articolului 59 alin. (1) din Codul de procedură penală și
a articolului 312 alineatele (1) și (2) din Codul penal

CHIȘINĂU

9 septembrie 2026

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dlui Sergiu LITVINENCO,
dlui Ion MALANCIUC,
dnei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA, *judecători*,
cu participarea dnei Valeria Bejenari, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 18 decembrie 2025,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 9 septembrie 2026, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 59 alin. (1) din Codul de procedură penală și a articolului 312 alineatele (1) și (2) din Codul penal, ridicată de dnii Pavel Gherman și Ion Gherman și dna Ala Gherman, părți în dosarul nr. 10-89/2025, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dl judecător de instrucție Vladislav Negru, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

3. La 5 iunie 2026, Curtea Constituțională a înregistrat un supliment la sesizare, prin care dl Pavel Gherman și dna Ala Gherman și-au concretizat criticile de neconstituționalitate.

4. Printr-o Decizie, pe baza articolelor 29 și 40 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a punctului 17 din Regulamentul privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională a decis prelungirea termenului de examinare a sesizării nr. 263g/2025.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele cauzei penale

5. Prin ordonanțele organului de urmărire penală din 30 iunie 2020 și din 16 iulie 2020, dl Ion Gherman și, respectiv, dna Ala Gherman au dobândit calitatea de părți vătămate într-o cauză penală pornită în privința dlui Iurie Focșa, pentru comiterea infracțiunii prevăzute de articolul 312 alin. (2) literele a), b) și c) (*declarația mincinoasă, concluzia falsă sau traducerea incorectă*) din Codul penal.

6. Printr-o ordonanță din 14 octombrie 2024, procurorul căruia i s-a repartizat cazul a anulat ordonanțele organului de urmărire penală din 30 iunie 2020 și, respectiv, din 16 iulie 2020 menționate mai sus. Domnul Ion Gherman și dna Ala Gherman au contestat ordonanța procurorului, pe baza articolului 299¹ din Codul de procedură penală, în fața procurorului ierarhic superior. Procurorul ierarhic superior le-a respins contestația printr-o ordonanță din 24 decembrie 2024.

7. La 14 ianuarie 2025, dnii Pavel Gherman și Ion Gherman și dna Ala Gherman au contestat ordonanța procurorului ierarhic superior, pe baza articolului 313 din Codul de procedură penală, în fața judecătorului de instrucție.

8. În cadrul procedurilor din fața judecătorului de instrucție, dnii Pavel Gherman și Ion Gherman și dna Ala Gherman au ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 59 alin. (1) din Codul de procedură penală, a textului „Infrațiuni contra justiției” din denumirea Capitolului XIV din Codul penal, precum și a articolului 312 alineatele (1) și (2) din Codul penal.

9. Printr-o încheiere din 2 octombrie 2025, Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

10. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nicio lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 24 Dreptul la viață și la integritate fizică și psihică

„(1) Statul garantează fiecărui om dreptul la viață și la integritate fizică și psihică.

(2) Nimeni nu va fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane ori degradante.

(3) Pedeapsa cu moartea este abolită. Nimeni nu poate fi condamnat la o asemenea pedeapsă și nici executat.”

Articolul 25

Libertatea individuală și siguranța persoanei

„(1) Libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile.

(2) Percheziționarea, reținerea sau arestarea unei persoane sunt permise numai în cazurile și cu procedura prevăzute de lege.

(3) Reținerea nu poate depăși 72 de ore.

(4) Arestarea se face în temeiul unui mandat, emis de judecător, pentru o durată de cel mult 30 de zile. Asupra legalității mandatului se poate depune recurs, în condițiile legii, în instanța judecătorească ierarhic superioară. Termenul arestării poate fi prelungit numai de către judecător sau de către instanța judecătorească, în condițiile legii, cel mult până la 12 luni.

(5) Celui reținut sau arestat i se aduc de îndată la cunoștință motivele reținerii sau ale arestării, iar învinuirea - în cel mai scurt termen; motivele reținerii și învinuirea se aduc la cunoștință numai în prezența unui avocat, ales sau numit din oficiu.

(6) Eliberarea celui reținut sau arestat este obligatorie dacă motivele reținerii sau arestării au dispărut.”

Articolul 26

Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

Articolul 28

Viața intimă, familială și privată

„Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată.”

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sunt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

(3) Averea dobândită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobândirii se prezumă.

[...]”

Articolul 53

Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

„(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

(2) Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

11. Prevederile relevante ale Codului penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 312

Declarația mincinoasă, concluzia falsă sau traducerea incorectă

„(1) Prezentarea, cu bună-știință, a declarației mincinoase de către martor, victimă sau partea vătămată, a concluziei false de către specialist sau expert, a traducerii sau a interpretării incorecte de către traducător sau interpret, dacă această acțiune a fost săvârșită în cadrul procesului civil, procesului penal, procesului contravențional sau în instanța de judecată internațională,

se pedepsește cu amendă în mărime de până la 650 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, sau cu închisoare de până la 3 ani, în toate cazurile cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 2 ani.

(2) Aceleași acțiuni:

a) legate de învinuirea de săvârșire a unei infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave;

b) săvârșite din interes material;

c) însoțite de crearea artificială a probelor acuzatoare

se pedepsesc cu amendă în mărime de la 550 la 1150 unități convenționale sau cu închisoare de până la 5 ani, în ambele cazuri cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 3 ani.”

12. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 59

Partea vătămată

„(1) Parte vătămată este considerată persoana fizică sau juridică căreia i s-a cauzat prin infracțiune un prejudiciu moral, fizic sau material, recunoscută în această calitate, conform legii, cu acordul victimei. Minorul căruia i s-a cauzat prejudiciu prin infracțiune va fi considerat parte vătămată fără acordul său.

(2) Recunoașterea ca parte vătămată se efectuează prin ordonanța organului de urmărire penală sau, după caz, prin încheierea instanței de judecată, imediat după stabilirea temeiurilor de atribuire a unei asemenea calități procesuale.

(3) În cazul în care, după recunoașterea persoanei ca parte vătămată, s-au constatat circumstanțe care atestă lipsa cauzării prejudiciului, organul de urmărire penală, prin ordonanță motivată, sau instanța de judecată, prin încheiere motivată, încetează participarea acestei persoane ca parte vătămată în procedura respectivă.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor excepției de neconstituționalitate

13. Autorii sesizării afirmă că deși Codul penal incriminează depunerea declarațiilor mincinoase, iar Codul de procedură penală definește partea vătămată, acest fapt nu împiedică excluderea din procedura penală a persoanelor prejudiciate prin această infracțiune, pe motiv că infracțiunea prevăzută la articolul 312 din Codul penal face parte din categoria infracțiunilor contra justiției.

14. De asemenea, autorii excepției susțin că înlăturarea posibilității persoanei prejudiciate prin infracțiunea prevăzută la articolul 312 din Codul penal de a dobândi calitatea de parte vătămată anulează posibilitatea victimei de a interveni în proces, fiind astfel plasată într-o poziție inferioară față de persoana învinuită, fără a avea acces real la mijloacele procesuale necesare pentru protecția drepturilor sale.

15. În opinia autorilor, dreptul la un remediu efectiv și la repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune nu poate fi redus la posibilitatea teoretică de a formula o acțiune separată, după finalizarea procedurii penale defășurate în absența victimei.

16. Prin urmare, autorii excepției pretind că dispozițiile contestate sunt contrare articolelor 1 alin. (3), 4, 7, 20, 23, 24, 25, 26, 28, 46, 53 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

17. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

18. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul penal, ține de competența Curții Constituționale.

19. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de părți în proces. Astfel, Curtea constată că excepția este formulată de subiectele cărora li s-a acordat acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

20. Sunt obiecte ale excepției de neconstituționalitate articolul 59 alin. (1) din Codul de procedură penală și articolul 312 alineatele (1) și (2) din Codul penal. Curtea observă că prevederile articolului 312 din Codul penal a constituit anterior obiect al controlului de constituționalitate (a se vedea DCC nr. 29 din 25 februarie 2019; DCC nr. 25 din 2 aprilie 2024; DCC nr. 20 din 19 februarie 2026), însă din perspectiva altor critici de neconstituționalitate decât cele formulate de autorii excepției, iar articolul 59 alin. (1) din Codul de procedură penală nu a fost obiect al controlului de constituționalitate.

21. Cu privire la controlul constituționalității textului „Infrațiuni contra justiției” din denumirea Capitolului XIV din Codul penal, Curtea menționează că denumirile titlurilor, capitolelor sau secțiunilor din cadrul unei legi nu au caracter normativ autonom, ci îndeplinesc o funcție de sistematizare și de orientare în structura unui act normativ. Controlul de constituționalitate poate fi exercitat în privința normelor juridice care produc efecte juridice, nu și în privința unor simple elemente de tehnică legislativă. În lipsa unui conținut normativ propriu și a unor efecte juridice independente, acestea nu pot constitui, în sine, obiect al controlului de constituționalitate. Prin urmare, în analiza sa, Curtea nu va supune controlului textul „Infrațiuni contra justiției” din denumirea Capitolului XIV din Codul penal.

22. Curtea notează că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză în care se examinează contestația împotriva unor ordonanțe ale organului de urmărire prin care a fost anulată calitatea de părți vătămate într-o cauză penală pornită pentru comiterea infracțiunii prevăzute de articolul 312 alin. (2) literele a), b) și c) din Codul penal (a se vedea §§ 6-8 *supra*). Astfel, Curtea admite că instanța de judecată ar putea ține cont de prevederile contestate la soluționarea cauzei.

23. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorilor sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 87 din 25 iulie 2024, § 15).

24. Autorii excepției au susținut că prevederile contestate sunt contrare articolelor 1 alin. (3) (*preeminența dreptului*), 4 (*drepturile și libertățile omului*), 7 (*Constituția, Legea Supremă*), 20 (*accesul liber la justiție*), 23 (*calitatea legii*), 24 (*dreptul la viață și la integritate fizică și psihică*), 25

(libertatea individuală și siguranța persoanei), 26 (dreptul la apărare), 28 (viața intimă, familială și privată), 46 (dreptul la proprietate privată și protecția acesteia), 53 (dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică) și 54 (restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți) din Constituție.

25. În jurisprudența sa, Curtea a menționat că articolele 1 alin. (3), 4 și 7 au un caracter general, constituie imperative care stau la baza oricăror reglementări, nu pot reprezenta repere individuale și separate și pot fi invocate, de regulă, dacă se constată aplicabilitatea acestora împreună cu alte dispoziții din Constituție (a se vedea DCC nr. 17 din 21 martie 2024, § 23).

26. Referitor la incidența articolelor 23 și 54, Curtea reiterează că acestea pot fi invocate dacă se constată aplicabilitatea lor împreună cu un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 73 din 20 iunie 2024, § 23).

27. Totodată, Curtea observă că, deși autorii excepției susțin incidența articolelor 24, 25, 28 și 46 din Constituție, ei nu argumentează caracterul contradictoriu al dispozițiilor contestate cu normele constituționale invocate. Simpla trimitere la norme din Constituție nu poate fi considerată o critică de neconstituționalitate. Dacă ar proceda la examinarea fondului sesizărilor formulate de o asemenea manieră, Curtea Constituțională s-ar substitui autorilor lor în invocarea argumentelor de neconstituționalitate și ar efectua un control din oficiu (a se vedea DCC nr. 60 din 5 iunie 2025, § 21).

28. Referitor la articolele 20 și 26 din Constituție, autorii au afirmat că persoana lezată prin depunerea unei declarații mincinoase sau prin falsificarea unor probe în privința acesteia are dreptul constituțional de a reacționa procesual. În opinia lor, privarea victimei de calitate procesuală de parte vătămată subminează dreptul acesteia la apărare și la un proces contradictoriu.

29. Curtea menționează că articolul 20 din Constituție, care reglementează dreptul de acces liber la justiție, este corespondentul prevederilor articolului 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, iar articolul 26 din Constituție, care garantează în mod distinct dreptul la apărare, este corespondentul prevederilor articolului 6 § 3 din Convenție. Astfel, garanțiile stabilite de articolul 26 din Constituție reprezintă aspecte precise ale dreptului la un proces echitabil prevăzut de articolul 20 din Constituție și articolul 6 din Convenție (a se vedea DCC nr. 37 din 25 aprilie 2024, § 22).

30. De asemenea, Curtea a subliniat în jurisprudența sa că politica penală a statului reprezintă o chestiune rezervată Parlamentului (articolul 72 alin. (3) lit. n) din Constituție). În acest sens, Parlamentul se bucură de o marjă discreționară la elaborarea politicii penale naționale, în particular atunci când decide dacă o conduită trebuie incriminată sau dacă unele fapte trebuie sancționate penal (a se vedea DCC nr. 20 din 19 februarie 2026, § 29).

31. Referitor la infracțiunea prevăzută de articolul 312 din Codul penal, Curtea reține că latura obiectivă a acesteia constă din fapta prejudiciabilă materializată prin prezentarea, cu bună-știință, (i) a declarației mincinoase, (ii) a concluziei false, (iii) a traducerii sau a interpretării incorecte – cu condiția că oricare din aceste acțiuni trebuie să fi fost săvârșită în cadrul

procesului civil, procesului penal, procesului contravențional sau în instanța de judecată internațională. Totodată, legislatorul a stabilit în mod precis subiecții speciali ai infracțiunii în discuție, corespunzător faptelor prejudiciabile enumerate în teza precedentă: (i) martorul, victima sau partea vătămată, (ii) specialistul sau expertul, (iii) traducătorul sau interpretul.

32. Curtea observă că legislatorul, prin incriminarea penală, de exemplu, a faptei de depunere a unor declarații mincinoase de către un martor urmărește, *inter alia*, sancționarea încălcării jurământului depus în fața instanței (articolul 108 din Codul de procedură penală) sau, după caz, încălcarea obligației acestuia de a furniza doar declarații veridice în fața organului de urmărire penală (articolul 105 alin. (6) din Cod). Comiterea acestor fapte este de natură să afecteze buna desfășurare a urmăririi penale și, într-un final, constituie un impediment la stabilirea adevărului de către instanța de judecată. Astfel, infracțiunea de declarație mincinoasă, concluzie falsă sau traducere incorectă atentează la funcționarea normală a instanțelor judecătorești, a organelor de poliție, a organelor de urmărire penală și/sau a procuraturii.

33. Mai mult, Curtea subliniază că articolele 20 și 26 din Constituție nu stabilesc vreo obligație a legislatorului de a incrimina fapte sau de a nominaliza în mod expres victimele infracțiunilor. Pe baza acestor articole legislatorul are obligația să stabilească un cadru normativ care să conțină suficiente garanții procedurale pentru a le permite persoanelor să se apere în mod efectiv în procesele de judecată. Din aceste motive, aceste articole nu devin incidente în prezenta cauză.

34. Prin raportare la articolul 53 din Constituție, Curtea a reținut în jurisprudența sa că acest articol obligă statul să ofere persoanei remedii efective din partea instanțelor de judecată în vederea apărării drepturilor și a intereselor sale în cazul în care aceasta pretinde că a fost vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri (a se vedea DCC nr. 65 din 9 aprilie 2026, § 22).

35. Prin urmare, Curtea nu poate reține argumentelor autorilor precum că ultimii ar fi privați de dreptul la un remediu efectiv și la repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune, motiv pentru care articolul 53 din Constituție nu devine incident.

36. În același timp, Curtea observă că problema abordată de autorii excepției de neconstituționalitate își are sursa în aplicarea legii, nu în neclaritatea acesteia. Pe această cale, Curtea subliniază că judecata sa este „o judecată a legilor”, la modul abstract, dar nu „o judecată a cazurilor concrete”. Curtea nu poate verifica, potrivit competențelor sale, caracterul necesar și proporțional al modului de aplicare a prevederilor contestate în circumstanțele unei cauze particulare. Această competență le revine instanțelor de drept comun (a se vedea DCC nr. 50 din 4 iunie 2024, § 45). Așa fiind, stabilirea faptului dacă, în cazul infracțiunii prevăzute de articolul 312 din Codul penal, o persoană fizică sau juridică poate dobândi calitatea de parte vătămată în condițiile articolului 59 din Codul de procedură penală,

inclusiv aprecierea existenței unui prejudiciu cauzat prin infracțiune, reprezintă o chestiune de interpretare și aplicare a legii, care revine instanțelor judecătorești, nu Curții Constituționale. Pentru că nu s-a demonstrat incidența unui drept fundamental, Curtea constată că nici articolele 1 alin. (3), 4, 7, 23 și 54 din Constituție nu sunt incidente.

37. Pe baza celor menționate, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 27 alineatele (2), (3) lit. (d) și (4) lit. d), 37 și 40 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 59 alin. (1) din Codul de procedură penală și a articolului 312 alineatele (1) și (2) din Codul penal, ridicată de dnii Pavel Gherman și Ion Gherman și dna Ala Gherman, părți în dosarul nr. 10-89/2025, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

*Chișinău, 9 septembrie 2026
DCC nr. 147
Dosarul nr. 263g/2025*